

Opracowanie przygotowane w ramach projektu:

OBYWATELU MASZ PRAWO!

Tytuł opracowania:

*Konieczne zmiany wybranych przepisów dotyczących ochrony praw i wolności człowieka i obywatela w RP w czasie stanu klęski żywiołowej
(nota informacyjna)*

Autor opracowania:

Dr Malwina Ewa Kołodziejczak

Prawa i wolności człowieka i obywatela w przypadku wprowadzenia przez Radę Ministrów stanu klęski żywiołowej w RP są wieloaspektowym tematem. Pomijając wątpliwości natury proceduralnej, można spróbować wskazać na konieczne zmiany wybranych przepisów z zakresu ograniczeń praw i wolności człowieka i obywatela w tym szczególnym czasie. Przyjmując zatem założenia, że zaistniały przesłanki do wprowadzenia stanu klęski żywiołowej¹, a Rada Ministrów zdecydowała się (na swój wniosek bądź wojewody²) na jego wprowadzenie na okres nie dłuższy niż 30 dni, można rozpatrywać, które ograniczenia praw i wolności człowieka i obywatela mogłyby zostać ogłoszone, a których wprowadzenie bądź egzekwowanie mogłyby być stosunkowo problematyczne.

W szerokim wachlarzu możliwych do wprowadzenia ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela wskazano³: zawieszenie działalności określonych przedsiębiorców; nakaz lub zakaz prowadzenia działalności gospodarczej określonego rodzaju; nakazie oddelegowania przez pracodawcę pracowników do dyspozycji organu kierującego działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia; całkowitą lub częściową reglamentację zaopatrzenia w określonego rodzaju artykuły; zakaz okresowego podwyższania cen na towary lub usługi określonego rodzaju albo też nakaz stosowania cen ustalonych na towary, lub usługi; obowiązek poddania się badaniom lekarskim, leczeniu, szczepieniom ochronnym oraz stosowaniu innych środków profilaktycznych i zabiegów, niezbędnych do zwalczania chorób zakaźnych oraz skutków skażeń chemicznych i promieniotwórczych; obowiązek poddania się kwarantannie; obowiązek stosowania środków ochrony roślin lub innych środków zapobiegawczych niezbędnych do zwalczania organizmów szkodliwych dla ludzi, zwierząt lub roślin; obowiązek stosowania określonych środków zapewniających ochronę środowiska; obowiązek stosowania środków lub zabiegów niezbędnych do zwalczania chorób zakaźnych zwierząt; obowiązek opróżnienia lub zabezpieczenia lokali mieszkalnych bądź innych pomieszczeń; dokonania przymusowych rozbiórek i wyburzeń budynków lub innych obiektów budowlanych albo ich części; nakaz ewakuacji w ustalonym czasie z określonych miejsc, obszarów i obiektów; nakaz lub zakaz przebywania w określonych miejscach i obiektach oraz na określonych obszarach; zakaz organizowania lub przeprowadzania imprez masowych; nakaz lub zakaz określonego sposobu przemieszczania się; wykorzystanie, bez zgody właściciela lub innej

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.4.1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.), art. 232, dalej: *Konstytucja RP*.

² Ustawa z dnia 18.4.2002 r. *o stanie klęski żywiołowej*, (Dz.U. 2017, poz. 1897), art. 5 ust. 1, dalej: *ustawa o stanie klęski żywiołowej*.

³ *Ustawa o stanie klęski żywiołowej*, art. 21 ust. 1 pkt 1-19.

osoby uprawnionej, nieruchomości i rzeczy ruchomych; zakaz prowadzenia strajku w odniesieniu do określonych kategorii pracowników lub w określonych dziedzinach; ograniczenie lub odstąpienie od określonych zasad bezpieczeństwa i higieny pracy; wykonywanie świadczeń osobistych i rzeczowych.

Biorąc pod uwagę problemy wprowadzania poszczególnych ograniczeń w związku z minioną epidemią COVID-19, można zastanowić się, czy ogłoszenie stanu klęski żywiołowej i wprowadzenie kilku ograniczeń nie rodziłoby nawet wówczas wątpliwości. Szczególnie problematycznym mógłby okazać się nakaz lub zakaz określonego sposobu przemieszczania się. Należy tu zwrócić uwagę na konstrukcję tego przepisu, w którym mowa nie o nakazie bądź zakazie przemieszczania się w ogóle, ale o określonym sposobie przemieszczania się. I tak na podstawie tego przepisu nie można byłoby nakazać pozostania w domach albo zakazać wychodzenia, a tym bardziej przemieszczania się. Można byłoby jedynie wskazać, w jaki sposób i jak się przemieszczać. Innym przykładem mogą być obostrzenia związane z *maseczkami*. Należy zastanowić się, czy brak bezpośredniego wskazania na *zakrywanie nosa i ust* i ewentualne powoływanie się w tym przypadku na inne środki profilaktyczne niezbędne do zwalczania chorób zakaźnych, byłoby wystarczające. Przypomnieć należy, że sądy wskazywały, że upoważnienie ustawowe nie zawierało umocowania dla Rady Ministrów do ustanawiania w akcie wykonawczym do ustawy powszechnego obowiązku stosowania środków zakrywających usta i nos. Co więcej, możliwe byłoby wprowadzenie zakazu organizowania lub przeprowadzania imprez masowych, ale nie ma zakazu uczestnictwa w takich imprezach. Nie ma także zakazu organizowania, przeprowadzania i uczestniczenia w zgromadzeniach.

Niestety, ale powyższe przykłady stanowią jedynie wycinek przepisów, nad którymi należałoby się pochylić. Wydaje się, że należałoby przeanalizować szereg wyroków z zakresu wprowadzonych w czasie epidemii ograniczeń praw i wolności człowieka i obywatela i – póki jest możliwość – wprowadzić stosowne zmiany w przepisach.